

RUTEPOSTER

RUTEPOST 1: PORTEN TIL SORTEBRØDREGADE 1 (INDGANGEN TIL HEX!)

Magiske beskyttelsesmærker findes mange steder, og kan se meget forskellige ud. De fleste af dem har noget med kirke og kristendommen at gøre, og er ofte enten en slags kors eller et kristusmonogram. Et kristusmonogram er nogle bogstaver, der henviser til Jesus. Tanken var, at monogrammerne kunne hidkalde Jesus' beskyttelse, og holde trolddom og andet ondt væk. Derfor findes de også ofte ved indgange til huse og værelser.

På porten til HEX! Museum of Witch Hunt har vi også et kristusmonogram – et såkaldt IHS-mærke. IHS står bl.a. for *Jesus Hominum Salvator* (Jesus, menneskenes frelser).

Hvornår er IHS-mærket fra?

RUTEPOST 2: MAREN SPLIIDS' HUS (SØNDERPORTSGADE 3)

Ribe er den by i Danmark, der har haft flest hekseprocesser i løbet af historien. Der var i alt 22 processer, og den mest berømte af dem alle var den mod Maren Spliids.

Hun boede her i Sønderportsgade 3, og i 1904 satte man en mindeplade op på huset, der erstattede det oprindelige, Maren boede i.

Vi ved fra kilderne, at Maren blev brændt som heks den 10. november 1641.

Men hvilken dato står der på mindepladen?

RUTEPOST 3: TERMANSSENS (SØNDERPORTSGADE 17)

Det gamle hus her på hjørnet af Sønderportsgade og Puggaardsgade har masser af magiske beskyttelsesmærker på træværket. De mest almindelige beskyttelsesmærker er forskellige varianter af kors, og dem er der mange af. I 1600-tallet var der faktisk over 20 forskellige slags.

På dette hus er der både det, vi kalder for andreakors (X'er) og latinske kors.

Hvor mange er der af hver?

Andreas-kors

Latinske kors

RUTEPOST 4: DØBEFONTEN I DOMKIRKEN

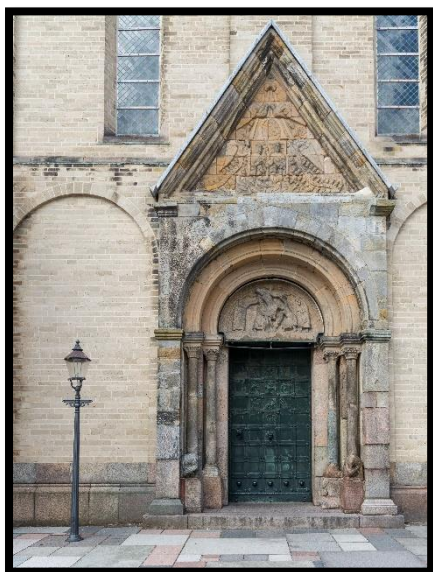
I 1613 blev Anna Lourups brændt som heks i Ribe. Der var mange anklager mod hende, og én af dem gik på, at hun skulle have afpresset klokkeren til Domkirken. Hun ville nemlig have ham, Oluf Klokke, til at stjæle magiske genstande fra kirken: vand fra døbefonten og bly fra taget.

Tingene ville hun bruge at forhekse folk med. Oluf nægtede, og startede i stedet en retssag mod Anna.

Døbefonten i Domkirken findes stadig, og er smukt dekoreret.

Hvilke farver er døbefonten malet med?

RUTEPOST 5: KATHOVEDDØREN PÅ DOMKIRKEN (OVER FOR DEN GAMLE ARREST)

Ikke alle symboler, I møder, er magiske beskyttelsesmærker – også selvom de ligner dem, I ser på husene. Mange af mærkerne blev jo set som magiske fordi de kom fra kirken. Det var først, når de blev tegnet eller ridset *uden for* deres normale rammer, at de blev magiske beskyttelsesmærker.

Det samme gør sig gældende for Domkirken. Her er der masser af kristne symboler, som ikke betyder andet end det. Her på døren har vi et IHS-mærke, der bare er en nyere version af det på HEX!s port – dette har dog ikke den samme beskyttende værdi som det andet.

Som en del af mærket er der også et særligt tegn, der symboliserer det græske bogstav Omega. Ordet betyder 'enden', og kobles sammen med Jesus, der for de kristne er begyndelsen og enden på alt.

Hvordan ser Omega-tegnet over IHS'et ud? Tegn det i svararket.

RUTEPOST 6: DØREN PÅ DEN MODSATTE SIDE AF KIRKEN (OVER FOR BØFFEM)

I 1600-tallet var kirken ikke kun hellig – den var også magisk. Man troede, at hekse stjal kirkelige ting til at lave sort magi, fx nadverbrød og døbefontsvand. Men man brugte også kirkelige ting til at lave den hvide magi, og ofte til at beskytte sig mod den trolddom.

Ved den store dør her kan I se en række søjler rundt om den. Flere af dem har dybe lodrette riller/furer, og dem kan vi finde overalt i Europa på andre gamle kirker. Engang troede forskerne, at de var blevet lavet af folk, der skulle gøre pilespidser skarpe.

I dag mener de fleste i stedet, at det er riller lavet af folk, som ville skrabe 'kirkesmulder' ud af kirkens sten. Smulderet brugte de til beskyttende, magiske formål; enten kom de det i amuletter eller dryssede det om huset. Nogle kom det endda i enten vin eller øl og drak det.

Hvilket dyr udgør håndtaget på døren?

RUTEPOST 7: BAGSIDEN PÅ GRØNNEGADE 12 (GÅ NED AD SMALLESLIPPE)

Hvis I går ned ad Smalleslippe fra Grønnegade, stopper op og vender jer rundt, kan I se den flotte bagside af Grønnegade 12. Øverst oppe er der en række andreakors, men **hvor mange er der?**

Andreakors

RUTEPOST 8: STORMFLODSSØJLEN PÅ SKIBBROEN (VED HJØRNET TIL FISKERGADE)

I 1600-tallet troede man, at hekse kunne lave vejrmagi – fx lokale storme, som kunne forlise skibe. Sådan nogle sager har vi faktisk også fra Ribe. De store stormfloder troede man dog var Guds straf – bl.a. for, at kongerne ikke havde gået hårdt nok til værks i kampen mod trolddom.

Øverst på Stormflodssøjlen kan I se, at der også var en meget stor stormflod i 1600-tallets Ribe.

Den blev kaldt for den Anden Store Manddrukning, og tog livet af 10-15.000 mennesker langs vestkysten.

Men hvilket år skete det?

RUTEPOST 9: VEJERBODEN, OVERDAMMEN 12 (INDERSIDEN AF PORTDØREN)

I 1600-tallet (og senere) brugte man 'at ståle' mod trolddom og anden ondskab. Idéen var, at metal – altså jern og stål – afskrækkede hekse og Djævelen.

Derfor placerede man genstande af metal ved åbninger, der skulle beskyttes – fx døre, vinduer og skorstene.

Genstandene kunne være hestesko, søm, kors/symboler, sakse og knive, og de kunne både hænges op og begraves på, i og omkring åbningen.

Nogle siger, at det har betydning, om hesteskoen vender med åbningen opad eller nedad. I 1600-tallet betød det ikke så meget; her var placeringen og materialet det vigtigste.

Hvilken vej vender hesteskoen på døren? Tegn den i svararket.

RUTEPOST 10: SORTEBRØDREGADE 1 (MELLEM GÅGADEN OG PORTEN TIL HEX!)

Som I kunne se med hesteskoen, var der i 1600-tallet en stærk kobling mellem metal og magisk beskyttelse. Og nogle gange kombinerede man også metallets beskyttelse med de magiske beskyttelsesmærker.

Hvis I ser på den gamle bindingsværksbygning (bygningen, der både huser HEX! og Café Quedens), er der også en række lodrette metalstænger nederst i murværket. De kaldes for *murankre*, og findes på langt de fleste gamle huse i Ribe og mange andre steder i landet. Nogle af dem har også en form for ekstra beskyttelse indlagt, i form af et mærke.

Hvilket symbol/mærke kan I se på dem? Tegn det i svararket.